

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 549/2016-13

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 14. septembra 2016 predbežne prerokoval sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], zastúpenej advokátom JUDr. Michalom Feciľakom, Jesenná 8, Prešov, vo veci namietaného porušenia základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 36 ods. 1 a čl. 38 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Prešove sp. zn. 11 NcC 4/2016 z 1. júna 2016 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDACTED] o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 30. augusta 2016 doručená sťažnosť [REDACTED], [REDACTED] (ďalej len „sťažovateľka“), vo veci namietaného porušenia jej základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 36 ods. 1 a čl. 38 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením

Krajského súdu v Prešove (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 11 NcC 4/2016 z 1. júna 2016 (ďalej len „napadnuté rozhodnutie“).

2. Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že v konaní vedenom pred Okresným súdom Prešov (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 13 C 141/2005 sa mesto Prešov (ďalej aj „žalobca“) domáhal proti sťažovateľke, ako aj ostatným žalovaným, aby okresný súd určil, že je vlastníkom nehnuteľností nachádzajúcich sa v katastrálnom území [REDACTED]. Okresný súd rozsudkom z 5. júna 2013 návrh žalobcu zamietol a vyslovil, že o trovách konania rozhodne do 30 dní od právoplatnosti rozhodnutia vo veci samej. Na základe odvolania podaného žalobcom krajský súd rozsudkom sp. zn. 6 Co 122/2013 z 11. marca 2014 potvrdil rozsudok okresného súdu okrem výroku vo vzťahu k žalovanej v 68. rade – Slovenskej republike, kde predmetný rozsudok zrušil a vec v rozsahu zrušenia vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie.

3. Sťažovateľka, ako aj ďalší žalovaní si uplatnili proti žalobcovi náhradu trov konania, o ktorých rozhodol okresný súd uznesením z 26. mája 2014 tak, že sťažovateľke (ako aj ďalším žalovaným) nepriznal náhradu trov konania. Na základe odvolania sťažovateľky (a ostatných žalovaných) krajský súd uznesením sp. zn. 6 Co 186/2014, 6 Co 187/2014 z 30. septembra 2014 potvrdil rozhodnutie súdu prvej inštancie. Na základe podaného dovolania Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako dovolací súd uznesením sp. zn. 7 Cdo 409/2015 z 21. októbra 2015 obe uznesenia súdov nižšej inštancie zrušil a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie.

4. Po vrátení veci okresnému súdu bol predmetný spis pridelený novému zákonnému sudcovi [REDACTED], ktorý dosiaľ o trovách konania nerozhodol.

5. Podaním zo 14. apríla 2016 sťažovateľka vzniesla námietku zaujatosti proti zákonnému sudcovi z dôvodu, že v inej veci vedenej pred okresným súdom pod sp. zn. 13 C 217/2008 sám zákonný sudca v zmysle § 15 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) oznámil predsedovi okresného súdu, že mesto Prešov (v danej veci ako žalovaný) neoprávnene spracovalo a sprístupnilo iným osobám jeho osobné údaje, čím

hrubo zasiahlo do jeho práva na súkromie, a preto [REDAKOVANÉ] podal na Úrade na ochranu osobných údajov návrh na začatie konania o ochrane osobných údajov. Od tohto momentu je s mestom Prešov v konflikte, a preto možno mať podľa jeho vlastného názoru pochybnosti o jeho nezaujatosti. Vec bola následne pridelená inej sudkyňi okresného súdu.

6. O sťažovateľkou vnesenej námietke zaujatosti rozhodol krajský súd napadnutým uznesením tak, že zákonného sudcu z prerokovania a rozhodovania vo veci sťažovateľky nevytlúčil. Uvedeným rozhodnutím tak podľa sťažovateľky došlo k porušeniu ňou označených práv.

7. Krajský súd v odôvodnení svojho rozhodnutia poukázal na vyjadrenie namietaného sudcu, ktorý uviedol, že Úrad na ochranu osobných údajov Slovenskej republiky ešte 18. mája 2015 rozhodol, že konanie začaté na základe jeho návrhu zastavil, pretože nezistil, že zo strany mesta Prešov došlo k porušeniu jeho práv. Vo vzťahu k mestu Prešov preto nie je v žiadnom vzťahu, subjektívne sa necíti byť zaujatý. Krajský súd o preskúmaní všetkých skutočností vyplývajúcich z predloženého spisového materiálu dospel k záveru, že v danom prípade neexistujú také okolnosti, ktoré by odôvodňovali vylúčenie zákonného sudcu z konania a rozhodovania v predmetnej veci pre pomer k účastníkom konania a ich zástupcom, ktorý by bol príbuzenský, priateľský alebo nepriateľský, prípadne že by mohol mať osobný alebo ekonomický záujem na určitom meritórnom ukončení konania.

8. Sťažovateľka s odôvodnením napadnutého uznesenia krajského súdu vyslovila nesúhlas poukazujúc na potrebu posudzovania objektívnej nestrannosti sudcu, keď sa zohľadňuje tzv. teória zdania, v zmysle ktorej nezáleží len na subjektívnom pocity dotknutého sudcu, že sa necíti byť zaujatý, ale je potrebné posúdiť overiteľné skutočnosti, ktoré o jeho nestrannosti neumožňujú pochybovať. Podľa sťažovateľky pokiaľ sa v inom súdnom konaní zákonný sudca [REDAKOVANÉ] vyjadril, že je s mestom Prešov v konflikte, možno z uvedeného vyvodit', že nemôže nestranne a nezaujato vo veci konať a rozhodovať, teda možno mať pochybnosti o jeho nezaujatosti.

9. V tejto súvislosti sťažovateľka poukázala a rozhodnutie odvolacieho disciplinárneho senátu sp. zn. 2 Dn-V 3/2015, ktorým bol predseda disciplinárneho senátu vylúčený z rozhodovania z dôvodu priateľského vzťahu k disciplinárne stíhanému sudcovi.

10. Vzhľadom na uvedené sťažovateľka navrhla, aby ústavný súd po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie nálezom takto rozhodol:

„1. Sťažnosti sa vyhovuje.

2. Základné právo [REDAKOVANÉ] ... podľa článku 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a podľa článku 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, v spojení s čl. 36 ods. 1 a čl. 38 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a základné právo podľa článku 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, uznesením Krajského súdu v Prešove sp. zn. 11 NcC 4/2016 z 01.06.2016, porušené bolo.

3. Uznesenie Krajského súdu v Prešove sp. zn. 11 NcC 4/2016 z 01.06.2016 sa zrušuje.

4. Vec sa vracia Krajskému súdu v Prešove na ďalšie konanie.“

Sťažovateľka si v sťažnosti uplatnila nárok na náhradu trov konania vo výške 363,79 €.

II.

11. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

12. Podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Skúma pritom tak všeobecné, ako aj osobitné náležitosti návrhu

(sťažnosti) podľa ustanovenia § 49 až § 56 zákona o ústavnom súde vrátane okolností, ktoré by mohli byť dôvodom na jeho odmietnutie.

13. Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený. Ak ústavný súd navrhovateľa na také nedostatky upozornil, uznesenie sa nemusí odôvodniť.

14. Z citovaného § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde vyplýva, že úlohou ústavného súdu pri predbežnom prerokovaní sťažnosti je tiež posúdiť, či táto nie je zjavne neopodstatnená. V súlade s konštantnou judikatúrou ústavného súdu možno o zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti hovoriť vtedy, keď namietaným postupom alebo namietaným rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť preto možno považovať takú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, I. ÚS 4/00, II. ÚS 101/03).

15. Z obsahu sťažnosti je zrejmé, že sťažovateľka namietala porušenie označených práv namietaným uznesením krajského súdu, ktorým tento súd rozhodol o námietke zaujatosti vznesenej sťažovateľkou (ako aj ostatnými žalovanými) proti zákonnému sudcovi vo veci vedenej okresným súdom pod sp. zn. 13 C 141/2005 tak, že ho nevytlúčil z prerokovania a rozhodovania tejto veci.

16. K dôležitým prvkom právnej ochrany zaručenej čl. 46 ods. 1 ústavy patrí právo na rozhodnutie vecí nestranným sudcom, ktoré je implikované v záruke nestrannosti súdu.

17. Základné právo na prerokovanie a rozhodnutie vecí nestranným súdom podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je v občianskom súdnom konaní zabezpečované inštitútom vylúčenia sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodovania predmetnej veci pre jeho zaujatosť (§ 12 až § 16 OSP; I. ÚS 27/98).

18. Obsahom základného práva na prerokovanie vecí pred nestranným súdom podľa čl. 46 ods. 1 ústavy nie je však povinnosť súdu vyhovieť návrhu oprávnených osôb (t. j. samotného sudcu, ktorý podal takýto návrh podľa § 15 ods. 1, resp. účastníka súdneho konania, ktorý podal návrh podľa § 15a ods. 1 OSP) a vylúčiť nimi označeného sudcu(-ov) z ďalšieho prerokovania a rozhodovania vecí pre zaujatosť. Obsahom základného práva na prerokovanie vecí nestranným súdom je len povinnosť súdu prerokovať každý návrh oprávnenej osoby na vylúčenie sudcu z ďalšieho prerokovania a rozhodnutia veci pre zaujatosť a rozhodnúť o ňom.

19. Existencia nestrannosti musí byť určená jednak podľa subjektívneho hľadiska, to znamená na základe osobného presvedčenia a správania konkrétneho sudcu v danej veci, jednak podľa objektívneho hľadiska (ktoré zdôraznila sťažovateľka), teda zisťovaním, či sudca poskytuje dostatočné záruky, aby bola z tohto hľadiska vylúčená akákoľvek oprávnená pochybnosť. V tomto smere ide o zvažovanie zistiteľných skutočností, ktoré môžu nestrannosť sudcu spochybniť. Z tohto pohľadu môže mať dokonca určitý význam aj tzv. zdanie (javenie sa) pochybnosti (appearance of bias). Je to inými slovami vyjadrený výstižný výrok Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci *Delcourt v. Belgicko*, 1970, séria A, č. 11, podľa ktorého „*spravodlivosť má byť nielenže vykonávaná, ale sa aj musí javiť, že je vykonávaná*“. Podstatnou je dôvera, ktorú musia súdy v demokratickej spoločnosti u verejnosti vzbudzovať (m. m. III. ÚS 16/00, IV. ÚS 186/07).

20. Ústavný súd v súvislosti s predbežným prerokovaním sťažnosti považoval za potrebné ďalej poukázať na svoju konštantnú judikatúru, podľa ktorej vo veciach

patriacich do právomoci všeobecných súdov nie je alternatívnou ani mimoriadnou opravnou inštitúciou (m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96). Preto nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecným súdom bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Do sféry pôsobnosti všeobecných súdov môže ústavný súd zasiahnuť len vtedy, ak by ich konanie alebo rozhodovanie bolo zjavne neodôvodnené a zároveň by malo za následok porušenie niektorého základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, I. ÚS 13/00, IV. ÚS 287/04).

21. Z už uvedeného vyplýva, že ústavný súd môže preskúmať rozhodnutie všeobecného súdu v prípade, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť teda predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyведенé závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 13/00).

22. Krajský súd v rozhodujúcej časti napadnutého uznesenia, v ktorom rozhodol o námietke zaujatosti podanej sťažovateľkou, uviedol:

*„K námietke sa vyjadril zákonný sudca [REDAKOVANÉ] písomne dňa 20.5.2016. Potvrdil, že v konaní vedenom Okresným súdom Prešov pod sp. zn. 13C 217/2008 predsedovi súdu oznámil vyššie uvedené skutočnosti, pre ktoré podľa jeho názoru, bolo možné mať pochybnosti o jeho nezaujatosti voči Mestu Prešov a urobil tak aj v ďalších troch veciach, pridelených mu na rozhodnutie a týkajúcich sa tohto účastníka. Dve veci po sp. zn. 13C/2017/2008 a 13C/123/20** následne predseda súdu s jeho súhlasom pridelil iným sudcom. V ďalších konaniach vedených pod sp. zn. 7C/149/2006 a 13C/163/2010, tieto veci predložil nadriadenému súdu - Krajskému súdu v Prešove, ktorý uzneseniami sp.*

zn. 7 Ncb 10/2015 zo dňa 12.3.2015 s 20 NcC 7/2015 zo dňa 16.3.2015 rozhodol tak, že nie je vylúčený z prejednávania rozhodovania daných vecí. Následne dňa 18.5.2015 Úrad na ochranu osobných údajov SR rozhodol tak, že konanie proti Mestu Prešov, začaté na základe jeho vyššie uvedeného návrhu na začatie konania o ochranu jeho osobných údajov, zastavil, pretože nezistil, žeby zo strany prevádzkovateľa došlo k porušeniu jeho práv. Vo vzťahu k Mestu Prešov, okrem bežného vzťahu obyvateľa tohto mesta, nie je a ani nebol v žiadnom inom vzťahu. K tomuto účastníkovi a ani k iným účastníkom tohto konania, sa subjektívne necíti byť zaujatým. ...

Vylúčenie sudcu z prejednávania a rozhodovania vo veci predpokladá takú situáciu, za ktorej možno mať pochybnosti o tom, že sudca i pri vynaložení úsilia o objektívne posúdenie veci, nemôže byť nestranný vo vzťahu k účastníkom konania a ich zástupcom alebo bude mať záujem na určitom meritórnom ukončení konania. Takúto situáciu môže mať za následok najmä príbuzenský, priateľský alebo nepriateľský pomer k účastníkom konania a ich zástupcom, tiež osobný alebo ekonomický záujem na určitom ukončení veci a pod.. Musí však ísť o okolnosti vyvolávajúce dôvodnú obavu, žeby sudca nemohol objektívne a spravodlivo vec posúdiť. Okolnosti vylučujúce sudcu z prejednávania a rozhodovania veci nemusia byť preukázané. Stačí, aby z predložených dôkazov vyplývala možnosť opodstatnenosti takýchto tvrdení.

Z obsahu spisu, a to námietky zaujatosti vznesenej žalovanou, ako aj z vyjadrenia zákonného sudcu, nevyplýva, že by tu boli také okolnosti, ktoré by svedčili v prospech pochybností o jeho nezaujatosti, a to i s dôrazom na vyžadovanú predpokladanú úroveň profesionálneho prístupu a znalostí konajúceho sudcu.

Keďže nebolo preukázané, žeby v tomto konkrétnom prípade šlo o také skutočnosti, ktoré by odôvodňovali vylúčenie zákonného sudcu z konania a rozhodovania v predmetnej právnej veci pre pomer k účastníkom konania a ich zástupcom, ktorý by bol príbuzenský, priateľský alebo nepriateľský, prípadne, že môže mať osobný alebo ekonomický záujem na určitom meritórnom ukončení konania a podobne, čo predpokladá odňatie veci zákonnému sudcovi a jeho vylúčenie z prejednávania a rozhodovania v takejto veci, vyvolávajúc dôvodnú obavu, žeby ju sudca nemohol objektívne a spravodlivo posúdiť, nadriadený súd, vzhľadom na vyššie uvedené, rozhodol v zmysle ustanovenia § 16 ods. 1 O.s.p. tak, ako je to uvedené vo výroku tohto rozhodnutia.“

23. Ústavný súd konštatuje, že namietané uznesenie krajského súdu nevykazuje znaky arbitrárnosti, a zároveň považuje právny názor krajského súdu za legitímny a z ústavného hľadiska akceptovateľný. Ústavný súd nezistil, že by uzneseniu krajského súdu bolo možné vyčítať jednostrannosť, ktorá by zakladala svojvôľu alebo takú aplikáciu zákonných ustanovení, ktorá by bola popretím ich účelu, podstaty a zmyslu. Ústavný súd vzhľadom na uvedené skutočnosti uzavrel, že skutkové alebo právne závery krajského súdu nemožno kvalifikovať ako zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak nezlučiteľné s označeným článkom ústavy a dohovoru.

24. Odôvodnenie namietaného uznesenia krajského súdu dalo odpoveď na skutkovú a právnu podstatu sťažovateľkou podaného návrhu na vylúčenie zákonného sudcu okresného súdu, a preto jeho obsah neosvedčuje okolnosti naznačujúce príčinnú súvislosť s možným sťažovateľkou namietaným porušením jej práv garantovaných ústavou a dohovorom. Ústavný súd súčasne pripomína, že v súdnom konaní, v ktorom sťažovateľka namieta nestrannosť zákonného súdu, bolo v merite veci právoplatne rozhodnuté (okrem žalovaného v 68. rade – Slovenskej republike) a vo vzťahu k sťažovateľke je úlohou okresného súdu rozhodnúť len o náhrade trov konania, kedy bude okresný súd viazaný právnym názorom vysloveným najvyšším súdom v uznesení sp. zn. 6 Cdo 409/2015 z 21. októbra 2015.

25. Ústavný súd tiež konštatuje, že k vylúčeniu sudcu z prerokúvania a rozhodovania veci môže dôjsť aj pri zohľadnení sťažovateľkou akcentovanej tzv. teórie zdania uplatňovanej v judikatúre Európskeho súdu pre ľudské práva iba v prípade, keď je celkom zjavné, že jeho vzťah k danej veci, účastníkom alebo ich zástupcom dosahuje taký charakter a intenzitu, že aj napriek zákonom ustanovenej povinnosti nebude môcť rozhodovať „sine ira et studio“, teda nezávisle a nestranne. Ústavný súd dospel k záveru, že v danom prípade okolnosti tvrdené sťažovateľkou založené iba na skutočnosti, že zákonný sudca inicioval konanie pred Úradom na ochranu osobných údajov voči mestu Prešov (ukončené zastavením pred viac ako rokom), nedosahujú požadovanú intenzitu, ktorá by bola spôsobilá vzbudiť oprávnené pochybnosti o nestrannosti zákonného sudcu.

26. Ústavný súd v súvislosti so svojou rozhodovacou činnosťou opakovane vyslovil, že ak sťažovateľ v konaní pred ústavným súdom namietal také porušenie základného práva alebo slobody, ktoré podľa okolností prípadu nemohlo nastať, ústavný súd návrh odmietne ako zjavne neopodstatnený (napr. II. ÚS 70/99, III. ÚS 45/03).

27. Na základe uvedeného ústavný súd pri predbežnom prerokovaní dospel k záveru, že medzi namietaným uznesením krajského súdu a obsahom základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny, základného práva na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 ústavy a čl. 38 ods. 1 listiny, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru neexistuje taká príčinná súvislosť, ktorá by naznačovala, že po prípadnom prijatí sťažnosti na ďalšie konanie by ústavný súd mohol reálne dospieť k záveru, že sťažovateľkou označené práva boli v danom prípade porušené. Ústavný súd preto sťažnosť podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde odmietol ako zjavne neopodstatnenú.

28. Vzhľadom na odmietnutie sťažnosti sa ústavný súd už ďalšími návrhmi sťažovateľky nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 14. septembra 2016